عنوان مندرجات (قوانين و مقررات و مصوبات آراء وحدت رويه)	تاريخ تصويب	دستگاه اجراء كننده	صفحه
نظام فني و اجرايي كشور	۱۳۸۵/۱/۲۰	سازمان مديريت و برنامه‌ريزي كشور	۱

قوانين ومقررات عمومی

بسم الله الرحمن الرحيم

شماره۴۲۳۳۹/ت۳۳۴۹۷هـ ۱۳۸۵/٤/۲۰

سازمان مديريت و برنامه‌ريزي كشور

هيئت‌وزيران در جلسه مورخ ۱۳۸۵/۱/۲۰ بنا به پيشنهاد شماره ۱۰۱/۷۲۲۹۳ مورخ ۱۳۸٤/٤/۲٦ سازمان مديريت و برنامه‌ريزي كشور و به استناد ماده (۳۱) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادي، اجتماعي و فرهنگي جمهوري اسلامي ايران ـ مصوب ۱۳۸۳ ـ و اصل يكصدوسي وهشتم قانون اساسي جمهوري اسلامي ايران نظام فني و اجرايي كشور را به شرح زير تصويب نمود:

نظام فني و اجرايي كشور

فصل اول ـ كليات

۱ـ هدف

استقرار نظامي يكپارچه، براي پديدآوري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري، در چارچوب اسناد برنامه‌هاي توسعه اقتصادي، اجتماعي و فرهنگي جمهوري اسلامي ايران با در نظر گرفتن افزايش كارآمدي و اثربخشي طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري با رويكردي نتيجه‌گرا، با قابليت پيگيري و ارزيابي و مبتني بر نظام مديريت كيفيت، متناسب با شرايط اقتصادي، اجتماعي، اقليمي و زيست‌محيطي كشور.

اسناد برنامه‌هاي توسعه، شامل اسناد ملي توسعه بخشي، اسناد ملي توسعه استاني و اسناد ملي توسعه ويژه است.

۲ـ دامنه كاربرد

طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري تمامي دستگاه‌هاي اجرايي موضوع ماده (۱٦۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادي، اجتماعي و فرهنگي جمهوري اسلامي ايران ـ مصوب ۱۳۸۳ ـ و طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري مشاركتي آنان با بخش خصوصي.

۳ـ مراجع

قانون برنامه و بودجه ـ مصوب۱۳۵۱ ـ و قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادي، اجتماعي و فرهنگي جمهوري اسلامي ايران ـ مصوب ۱۳۸۳ ـ

٤ـ تعاريف و مفاهيم

٤ـ ۱ـ نظام فني و اجرايي كشور:

مجموعه اصول، فرآيندها و اسناد مربوط به مديريت، پديدآوري و بهره‌برداري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري است.

يادآوري: در اين نظام، واژه اسناد به جاي مجموعه واژه‌هاي استانداردها، معيارهاي فني، ضوابط و مقررات، روش‌هاي اجرايي، دستورالعمل‌ها بكار برده شده است.

٤ـ ۲ ـ مديريت پروژه:

كاربرد دانش و دانايي، مهارتها و فنون در انجام فعاليتهاي طرح يا پروژه به منظور تحقق اهداف، نيازها و انتظارات عوامل ذي‌نفع از طرح يا پروژه يا بهبود سطح رضايت آنها.

٤ـ ۳ـ پديدآوري طرح يا پروژه:

مراحل پيدايش، مطالعات توجيهي، طراحي پايه، طراحي تفصيلي، اجرا، راه‌اندازي و تحويل و شروع بهره‌برداري است.

٤ ـ ٤ـ بهره‌برداري:

بهره‌برداري از نتيجه طرح يا پروژه بر پايه محاسبات و مفروضات طراحي و دستورالعمل‌هاي مربوط و اطمينان از عملكرد آن بر طبق شرايط خواسته شده.

٤ـ ۵ـ رويكرد فرآيندي:

حصول نتيجه مطلوب از طريق مديريت فرآيندها

يادآوري: نتيجه مطلوب هنگامي حاصل مي‌شود كه فعاليتها و منابع مرتبط با آنها به‌صورت يك فرآيند مديريت شوند.

٤ ـ ٦ـ رويكرد سيستمي:

شناسايي، درك و مديريت فرآيندهاي مرتبط با هم به عنوان يك سامانه.

يادآوري: شناسايي، درك و مديريت فرآيندهاي مرتبط با هم به عنوان يك سامانه به‌اثربخشي وكارآيي طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري در دستيابي به‌اهداف آن‌كمك مي‌كند.

٤ـ ۷ـ رويكرد نتيجه‌گرا:

جهت‌گيري لازم در سياست‌ها، خط‌مشي‌هاي تدوين اسناد و مديريت در نظام فني و اجرايي كشور معطوف به دستيابي به نتيجه و تحقق اهداف برنامه‌ريزي شده طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

٤ـ ۸ ـ مديريت كيفيت:

فعاليتهاي هماهنگ شده براي هدايت و كنترل سازمان عوامل ذينفع از نظر كيفيت و معطوف به نتيجه.

يادآوري: هدايت و كنترل از نظر كيفيت، عموماً شامل برقراري خط‌مشي كيفيت و اهداف كيفيت، طرح‌ريزي كيفيت، كنترل كيفيت، تضمين كيفيت و بهبود كيفيت مي‌باشد.

٤ـ ۹ـ سامانه:

مجموعه عناصر داراي ارتباط دروني و داراي تعامل و معطوف به نتيجه.

٤ـ١٠ ـ فرآيند:

مجموعه‌اي از منابع و فعاليتهاي به هم مرتبط كه درون‌دادها را به برون‌دادها تبديل مي‌نمايد.

يادآوري: منابع شامل مديريت، خدمات، كاركنان، منابع مالي، تسهيلات، تجهيزات، فنون و روشهاست.

٤ـ١١ـ مرحله طرح يا پروژه:

مجموعه‌اي از فعاليتهاي منطقي و به هم پيوسته طرح يا پروژه كه معمولا در تكميل يك بخش قابل تحويل انجام مي‌گيرد.

٤ـ١٢ـ هدف طرح يا پروژه:

آنچه كه در رابطه با طرح يا پروژه جستجو شود يا منظور باشد.

٤ـ ١٣ـ نتيجه طرح يا پروژه:

عنوان و مشخصات اصلي اقلام قابل تحويل به دستگاه بهره‌بردار.

٤ـ ١٤ـ عوامل ذينفع:

اشخاص حقيقي و حقوقي با منافع مشترك در عملكردهاي طرحها يا پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

٤ـ ١٥ـ ماتريس مسئوليت‌ها:

ساختاري است كه براي حصول اطمينان از تعيين مسئول مشخص براي هر يك از مؤلفه‌هاي محدوده كار، ساختار اجزاي سازمان پروژه را به ساختار اجزاي كار ارتباط مي‌دهد.

٤ـ١٦ـ پايش:

گردآوري اطلاعات عملكرد طرح يا پروژه در قالب برنامه طرح يا پروژه، سنجش عملكرد، ارايه گزارش و اطلاعات لازم.

٤ـ١٧ـ ارزيابي:

بررسي نظام يافته توانايي عوامل ذي‌نفع، هدف طرح يا پروژه، نتيجه طرح يا پروژه، يك فرآيند و يا يك فعاليت در برآورده كردن الزامات مشخص شده.

٤ـ١٨ـ پايداربودن طرح يا پروژه:

ايفاي الزامات پيش‌بيني شده در طرح يا پروژه براي دستيابي به اهداف، نتايج و محصول آن با حفظ كيفيت يا عملكرد مناسب در طول عمر طرح يا پروژه.

٤ـ١٩ـ ايمني:

حالتي كه در آن احتمال خطر آسيب جاني يا خسارت مادي به ميزان قابل قبولي محدود شده باشد.

٤ـ٢٠ ـ روشهاي اجرايي:

دامنه‌كاري، ارتباطات قراردادي، محدوده تعهدات و مسئوليتهاي عوامل ذي‌نفع در اقدامات مربوط به فعاليتهاي مراحل پديدآوري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

٤ـ٢١ـ طرح توسعه و عمران:

به منظور تدوين سياستها و ارايه راهبردها در زمينه هدايت و كنترل توسعه و استقرار مطلوب مراكز فعاليت، مناطق حفاظتي و همچنين توزيع متناسب خدمات براي ساكنان شهرها و روستاها در يك يا چند شهرستان كه از نظر ويژگي‌هاي طبيعي و جغرافيايي همگن بوده و از نظر اقتصادي، اجتماعي و كالبدي داراي ارتباطات فعال متقابل باشند، تهيه مي‌شود.

يادآوري: برگرفته از قانون تغيير نام وزارت آباداني و مسكن به وزارت مسكن و شهرسازي ـ مصوب ١٣٥٣ ـ و آيين‌نامه‌هاي آن.

٤ـ٢٢ـ سازمان:

منظور سازمان مديريت و برنامه‌ريزي كشور است.

٤ـ٢٣ ـ فايده ملّي:

بهينه‌ترين حالت تخصيص منابع براي دستيابي به حداكثر تحقق اهداف مورد انتظار با رعايت معيارها و استانداردها.

٥ ـ اصول نظام فني و اجرايي كشور

تحقق اهداف نظام فني و اجرايي كشور، با استقرار سامانه‌هاي آن شكل مي‌گيرد. اصول نظام فني و اجرايي كشور به شرح زير، تبيين‌كننده خطوط هادي در تهيه اسناد، براي استقرار و پياده‌سازي سامانه‌هاي آن است.

٥ ـ١ـ اتخاذ رويكرد فرآيندي در سامانه‌هاي نظام.

در انجام فرآيندهاي مربوط به هر يك از سامانه‌هاي نظام، مشخصات فرآيندها شامل فعاليتهاي اصلي، ماتريس مسئوليت عوامل ذي‌نفع هر فعاليت، درون‌دادها، ابزار و فنون، برون‌دادها و روش‌ها و معيارهاي پايش و اندازه‌گيري هر فرآيند مشخص مي‌گردند.

٥ ـ٢ـ مدنظر قراردادن بيشترين فايده ملي در تهيه اسناد.

٥ ـ٣ـ استفاده از استانداردهاي معتبر و شناخته شده ملي و بين‌المللي و روش‌ها و تجربيات جهاني در تهيه اسناد مديريت، پديدآوري و بهره‌برداري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

٥ ـ٤ـ شناخت و اولويت‌بندي اسناد مورد نياز سامانه‌هاي نظام، در برنامه‌ريزي براي تهيه آنها.

٥ ـ ٥ ـ سازگاري با مفاد برنامه‌هاي توسعه‌اي كشور و ساير قوانين و مقررات مربوط در تهيه اسناد.

٥ ـ ٦ ـ ارتقا و استفاده از حداكثر توان فني و مهندسي كشور.

٥ ـ ٧ـ پاسخگو بودن عوامل ذي‌نفع نسبت به تعهدات و مسئوليتهاي خود در پديدآوري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري و قراردادهاي مربوط.

٥ ـ ٨ ـ استقرار سامانه تضمين انجام به موقع تعهدات مالي در دستگاه‌هاي اجرايي و تأمين‌كنندگان منابع مالي.

٥ ـ ٩ـ حمايت از ابتكارات، خلاقيتها و نوآوري‌ها در پديدآوري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

٥ ـ١٠ ـ احراز صلاحيت مجريان طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

٥ ـ ١١ـ احراز صلاحيت تأمين‌كنندگان خدمات و كالا و ايجاد بستر رقابت شفاف در ارجاع كارهاي پديدآوري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

٥ ـ١٢ـ انتخاب فناوري مناسب در پديدآوري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري و زمينه‌سازي براي بومي‌كردن آنها.

٥ ـ١٣ـ استقرار و نهادينه ساختن نظام مديريت كيفيت، در سازمانهاي عوامل ذينفع.

٥ ـ١٤ـ لزوم استقرار از مصالح و فرآورده‌هاي ساختماني و كالاهاي تأسيسات و تجهيزات مكانيكي و برقي استاندارد در طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

٥ ـ ١٥ـ تأكيد ويژه بر آموزش و كسب مهارتهاي فردي و گروهي و بهبود مستمر آنها.

٥ ـ ١٦ـ استقرار سامانه پايش و ارزشيابي طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

٥ ـ ١٧ـ ترويج اخلاق حرفه‌اي در سازمان‌ها و تعاملات عوامل ذينفع.

٥ ـ ١٨ـ حمايت از استقلال حرفه‌اي و امنيت شغلي تأمين كننده خدمات و كالا.

٥ ـ ١٩ـ ايجاد زمينه مشاركت تشكلهاي قانوني غيردولتي صنفي ـ تخصصي بخشهاي مختلف در سياستگذاري و برنامه‌ريزي‌هاي مربوط.

٥ ـ ٢٠ـ فراهم نمودن بستر لازم براي حضور فعال تأمين‌كنندگان خدمات و كالا در ميدان رقابتهاي بين‌المللي.

٥ ـ ٢١ـ استقرار سامانه مديريت كارآيي انرژي و زيست محيطي در پديدآوري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري توسط دستگاه‌هاي اجرايي.

٥ ـ ٢٢ـ تاكيد بر كاهش آسيب‌پذيري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري با هدف افزايش ايمني بناها و استحكام ساخت و سازها.

٥ ـ ٢٣ـ رعايت اصول پدافند غيرعامل در طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري با هدف ملاحظات امنيتي و دفاعي.

٥ـ ٢٤ـ تشويق و بهره‌گيري از مشاركتهاي مردمي در پديدآوري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

٦ ـ عوامل ذينفع در نظام فني و اجرايي كشور

٦ ـ ١ـ دستگاههاي اجرايي:

دستگاههاي اجرايي موضوع ماده (١٦٠) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادي، اجتماعي و فرهنگي جمهوري اسلامي ايران ـ مصوب ١٣٨٤ـ كه براساس ماده (٢١) قانون برنامه و بودجه ـ مصوب ١٣٥١ـ و در چارچوب ماده (٣١) قانون برنامه چهارم توسعه و ساير قوانين مربوط، مسئوليت پديدآوري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري را بر عهده دارند.

٦ ـ ٢ـ تأمين‌كنندگان منابع مالي

سازمانها، واحدها و اشخاص تامين‌كننده منابع مالي كه در چارچوب قانون، اختيار تصويب طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري، تأمين و تخصيص منابع مالي، نظارت برنامه‌اي و ارزشيابي آنها را بر عهده دارند.

٦ ـ ۳ـ بهره‌برداران

سازمانها، واحدها و اشخاص دريافت‌كننده نتيجه طرحها و پروژه‌ها كه متصدي بهره‌برداري و نگهداري آن هستند و در تمامي فرآيندهاي پديدآوري طرح يا پروژه با دستگاه‌هاي اجرايي براي ايفاي الزامات خود هماهنگي و مشاركت دارند.

٦ ـ ٤ـ تأمين‌كنندگان خدمات و كالا

مشاوران، پيمانكاران، سازندگان و عرضه‌كنندگان كالا، اشخاص واجد صلاحيتي هستند كه خدمات و يا كالا را براي دستگاههاي اجرايي تأمين مي‌كنند.

٦ ـ ٥ ـ تهيه‌كنندگان اسناد

سازمان، دستگاههاي اجرايي و انجمنهاي صنفي و تخصصي كشور هستند كه مسئوليت تهيه يا مشاركت در تهيه اسناد مديريت، پديدآوري و بهره‌برداري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري را بر عهده دارند.

فصل دوم ـ مديريت

مفهوم مديريت، مجموعه فعاليتهاي هماهنگ شده براي برنامه‌ريزي، سازماندهي، راهبري، هدايت وكنترل است كه به عنوان يكي از سامانه‌هاي نظام، ملاك عمل قرار مي‌گيرد.

تحقق جنبه‌هايي مانند:

ـ دستيابي به استقلال فني و فناوري پيشرفته، منطبق با شرايط فرهنگي، اجتماعي، اقليمي و زيست محيطي كشور.

ـ حفظ شئون اجتماعي و حقوق فني و حرفه‌اي تمامي عوامل اجرايي.

ـ بسترسازي در همگام نمودن برنامه‌هاي آموزشي دانشكده‌هاي مهندسي، متناسب با پيشرفتهاي علوم و فنون و نيازهاي صنعتي و اقتصادي كشور.

ـ تعامل لازم با تشكلهاي صنفي و تخصصي كشور.

ـ دستيابي به نظامهاي فني و اجرايي كشورهاي صنعتي و استفاده لازم از روشهاي اجرايي آنان.

ـ توانمندسازي سازمانهاي عوامل ذينفع براي فعاليت در فضاي رقابتي،

ـ مديريت طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري را، داراي رويكردي پويا و هدفمند و معطوف به حفظ منافع ملي مي‌نمايد.

كمبود منابع، الزامات هزينه، زمان، كيفيت، ايمني و زيست‌محيطي، ابعاد و پيچيدگي فعاليتهاي طرحها و پروژه‌ها، تعهدات متقابل در فصل مشترك كاري بين عوامل ذينفع، از جمله علل و عواملي هستند كه رويكرد مديريت سامان يافته را براي مديريت طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري در نظام فني و اجرايي كشور ضروري مي‌سازند.

براي راهبري و اداره موفق طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري بايد سازمان عوامل ذنفع در نظام فني و اجرايي به طريقي نظام‌مند و شفاف هدايت و كنترل گردند. هدايت و كنترل نظام‌مند و شفاف امور مديريت طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري از طريق رويكرد فرآيندي امكان‌پذير است كه طي آن سامانه‌اي از فرآيندها در درون سازمان عوامل ذينفع با تعيين فصل مشترك كاري آن با ساير عوامل، به كار گرفته شود.

پايش و اندازه‌گيري استقرار سامانه‌هاي نظام فني و اجرايي كشور و انجام اقدامات براي بهبود مستمر عملكردها، هدفي دايمي در نظام فني و اجرايي كشور است كه از طريق تحليل و ارزيابي وضعيت موجود براي شناسايي زمينه‌هايي كه نياز به بهبود دارند و بكارگيري راه‌حل‌هاي انتخاب شده در قالب تهيه اسناد مربوط محقق مي‌شود.

الزامات مديريت

۱ـ اتخاذ رويكرد فرآيندي و سيستمي در مديريت.

۲ـ به كارگيري استانداردهاي مديريت پروژه براي مديريت طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

يادآوري: هماهنگي‌كافي بين عوامل ذينفع، توجه به‌فعاليتهاي طرح يا پروژه به‌صورت جامع و مانع، اتمام طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري در مدت و اعتبار مصوب، استفاده موثر از نيروهاي صلاحيت‌دار، توليد، جمع‌آوري، توزيع و مستندسازي اطلاعات و اسناد در زمان مقرر و بطور متناسب، جلوگيري از بروز ريسكهاي پيش‌بيني نشده و تامين كالا و خدمات مورد نياز طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري از طريق فرآيندهاي لازم در مديريت پروژه.

۳ـ استقرار و پياده‌سازي نظام مديريت كيفيت در سطح عوامل ذينفع.

٤ـ در انجام فرآيندهاي مربوط به مديريت، فعاليتهاي اصلي، ماتريس مسئوليت عوامل ذينفع هر فعاليت، دروندادها، ابزار و فنون، بروندادها و روش‌ها و معيارهاي پايش و اندازه‌گيري هر فرآيند مشخص مي‌گردند.

٥ ـ ترويج كاربري فناوري اطلاعات(IT) با ايجاد بانك اطلاعاتي نظام فني و اجرايي كشور.

٦ ـ بالابردن سطح دانش فني كشور، تبادل دانش و فناوري از طريق ارتباط با مراكز علمي و فني داخلي و خارجي.

۷ـ كوشش همه‌جانبه در دستيابي به خوداتكايي فني، از طريق تناسب بين اعتبارات پژوهشي و تحقيقاتي با سرمايه‌گذاريها.

۸ ـ ايجاد تسهيلات براي آشنايي دانشجويان با نحوه ارايه و مديريت خدمات فني و كارهاي اجرايي و همفكري در بهبود مستمر برنامه‌هاي درسي رشته‌هاي فني و مهندسي و ساير رشته‌هاي مرتبط.

۹ـ توسعه ظرفيتهاي مشاوره فني ـ اقتصادي.

۱۰ـ زمينه‌سازي و ايجاد تسهيلات براي صدور خدمات فني، مهندسي و حرفه‌اي.

۱۱ـ بسترسازي براي شكل‌گيري شركتهاي بزرگ، توانمند و ماندگار بخش خصوصي.

۱۲ـ بالابردن سطح آگاهي مردم با اطلاع‌رساني از نتايج و آثار اجراي طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

۱۳ـ استقرار سامانه‌هاي تضمين خدمات مانند استفاده از صنعت بيمه و تضمين‌هاي صنفي.

١٤ـ احراز صلاحيت عوامل ذينفع در انجام فعاليتهاي مربوط به سامانه‌هاي نظام.

۱۵ـ ايجاد فضاي رقابتي و منصفانه براي تأمين‌كنندگان خدمات و كالا در انجام كارهاي طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

١٦ـ ترويج مناسبات و روابط روشن و صادقانه، اخلاق حرفه‌اي و اعتمادسازي در سطح عوامل ذينفع.

۱۷ـ بسترسازي براي متناسب كردن دايمي ظرفيت‌ها و تقاضاهاي خدمات مهندسي و اجرايي.

۱۸ـ استقرار ساز و كار لازم براي پايش و اندازه‌گيري ميزان پاسخگويي تعهدات و تكاليف عوامل ذينفع نظام.

۱۹ـ ارزشيابي حين اجرا و پس از اجرا، به عنوان اطلاعات بازخورد بهبود مستمر عملكردها.

۲۰ـ زمينه‌سازي و حمايت از ايجاد و شكل‌گيري شركتهاي كوچك محلي در مناطق كمتر توسعه يافته.

فصل سوم ـ پديدآوري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري

پديدآوري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري شامل اقدامات در مراحل پيدايش، مطالعات توجيهي، طراحي پايه، طراحي تفصيلي، اجرا، راه‌اندازي، تحويل و شروع بهره‌برداري، در قالب فرآينده‌هاي لازم است.

مرحله پيدايش:

مجموعه اقدامات لازم براي رسيدن به بهترين راه‌حل تبديل تقاضا به طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري و تعيين عنوان طرح يا پروژه به منظور ايفاي الزامات مقرر در سند ملي آمايش سرزمين و اسناد ملي توسعه بخشي، توسعه استاني و ويژه است.

مرحله مطالعات توجيهي:

گردآوري اطلاعات و آمار، بررسي و تحليل نيازها، بررسيهاي فني و ارايه راه‌حلهاي مختلف براي تأمين نياز و تبديل آن به طرح يا پروژه، تعيين گزينه‌هاي مطلوب طرح يا پروژه (در صورت موجه بودن)، تعيين گزينه برتر با توجه به سودآوري اقتصادي و ملاحظات اجتماعي، زيست محيطي و ايمني است.

يادآوري: در طرحها و پروژه‌هايي كه به علت شرايط ژئوتكنيكي و زمين‌شناسي ساختگاه، لازم است مطالعات و طراحي تا حدي توسعه يابد كه برآوردهاي حاصله دقت موردنياز را پاسخگو باشد، مطالعات توجيهي نهايي آنها بايد براساس طراحي پايه انجام شود.

مرحله طراحي پايه:

بخشي از فرآيند طراحي است كه بر مبناي سيماي كلي طرح يا پروژه (مشخص شده در مرحله مطالعات توجيهي) و با بررسي كامل و ميداني و انتخاب دانش فني مناسب در صورت نياز و انجام محاسبات مهندسي، مشخصات اجزاي اصلي طرح يا پروژه تعيين مي‌شود.

مرحله طراحي تفصيلي:

بخشي از فرآيند طراحي است كه بر اساس نتايج طراحي پايه و انجام محاسبات مهندسي، مشخصات و جزييات اجرايي طرح يا پروژه در بخشهاي مختلف طراحي شده و مدارك لازم براي عمليات اجرايي و نصب و راه‌اندازي مبتني بر مهندسي ارزش تهيه مي‌شود.

مرحله اجرا:

انجام فعاليتهاي مربوط به تأمين كالا، عمليات اجرايي (ساختمان و نصب) و سازماندهي براي بهره‌برداري است.

مرحله راه‌اندازي، تحويل و شروع بهره‌برداري:

فعاليتهاي پس از تكميل عمليات اجرا (ساختمان و نصب) از قبيل اخذ مجوزها، آزمايشها، بازرسيها، كنترلها و به طور كلي انجام كارهاي لازم براي قراردادن طرح يا پروژه در شرايط عملياتي، به منظور شروع بهره‌برداري و صدور گواهي تحويل است.

الزامات پديدآوري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري

۱ـ اتخاذ رويكرد فرآيندي در پديدآوري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

۲ـ در انجام فرآيندهاي مربوط به پديدآوري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري، فعاليتهاي اصلي، ماتريس مسئوليت عوامل ذينفع هرفعاليت، دروندادها، ابزار و فنون، بروندادها و روش و معيارهاي پايش و اندازه‌گيري هر فرآيند، مشخص مي‌گردند.

۳ـ ملحوظ داشتن انجام فعاليتهاي مربوط به مراحل پيدايش، مطالعات توجيهي طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري در قالب رديفهاي اعتباري تعريف شده.

٤ـ انجام مطالعات توجيه فني، اقتصادي و اجتماعي طرحها يا پروژه‌ها، در چارچوب مرحله پيدايش طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري بخش مربوط و بر اساس روشهاي معتبر، به منظور اطمينان از توجيه‌پذيري اقتصادي طرح يا پروژه، پايدار بودن طرح يا پروژه، رعايت طرحهاي توسعه و عمران، ملاحظات زيست محيطي و ايمني، تأمين منابع مالي و ساير جوانب مربوط و انتخاب گزينه برتر به نحوي‌كه بيشترين فايده ملي را براي كشور داشته باشد.

٥ ـ شناسايي روشهاي مختلف تأمين منابع مالي طرحها يا پروژه‌ها، تهيه ضوابط و ترويج استفاده از منابع مالي غيردولتي (مؤسسات مالي غيردولتي) براي پديدآوري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

٦ ـ شروع مرحله طراحي پايه پس از انجام، تأييد و تصويب مطالعات توجيهي طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري (با توجه به يادآوري ذكر شده در مرحله مطالعات توجيهي).

٧ـ تدوين روشهاي مناسب پديدآوري به منظور بالابردن كيفيت، بهينه نمودن هزينه و زمان در اجراي طرحها و پروژه‌ها، با بهره‌گيري از روشهاي پيشرفته جهاني و تطبيق آنها با شرايط داخلي.

٨ ـ انتخاب روش اجراي مناسب براي پديدآوري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري با توجه به نوع، اندازه و پيچيدگي طرح يا پروژه.

٩ـ استفاده از بروندادهاي مطالعات توجيهي، مطالعات پايه و مطالعات تفصيلي از جمله:

ـ برنامه زماني اجراي طرح يا پروژه.
ـ برآورد مقادير و هزينه‌ها.
ـ تقويم اعتبار به تفكيك سالهاي مختلف اجراي طرح يا پروژه.
ـ جريان نقدينگي سالانه.

به عنوان دروداد تنظيم و مبادله موافقتنامه طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري و الحاقيه‌هاي بعدي آنها.

١٠ـ وجود مجوزهاي لازم براي ساخت از مراجع مربوط و مشخص بودن وضعيت مالكيت زمين و برنامه استملاك اراضي در شروع مرحله اجرا.

١١ـ ارجاع كار با هدف انتخاب مناسبترين تأمين كننده كالا و خدمات و با رعايت اصول رقابت، بيطرفي و نظم و اخلاق حرفه‌اي و اطلاع‌رساني سريع و شفاف.

١٢ـ توجه به پاسخگو بودن عوامل ذينفع در روشها و معيارهاي پايش و اندازه‌گيري هر فرآيند.

١٣ـ نظام‌مند كردن حمايت از ابتكارات، خلاقيتها و نوآوريها در پديدآوري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

١٤ـ نظام‌مند كردن چارچوب حل و فصل سريع اختلافهاي قراردادي براي پيشگيري از اتلاف هزينه و زمان‌در پديدآوري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

١٥ـ تأكيد بر واگذاري كارها تا حد امكان به صورت يكجا در قالب يك پيمان و اجتناب از تفكيك آنها به منظور انتقال مسئوليت مديريت اجرا به پيمانكاران و حفظ هماهنگي در اجرا و سرعت بخشيدن به اجراي كار.

١٦ـ ايجاد شرايط لازم براي مشاركت مسئولانه بخش خصوصي در پديدآوري و مديريت بهره‌برداري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

١٧ـ ارزيابي اثربخشي فعاليتهاي پديدآوري طرحها و پروژه‌ها.

١٨ـ مستندسازي فعاليتهاي پديدآوري طرحها و پروژه‌ها.

فصل چهارم ـ تهيه اسناد مديريت، پديدآوري و بهره‌برداري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري

اسناد مديريت، پديدآوري و بهره‌برداري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري شامل استانداردها، معيارهاي فني، ضوابط و مقررات و روشهاي اجرايي، دستورالعملها، گردش كارها و كاربرگهاي موردنياز، براي استقرار سامانه‌هاي مربوط در نظام فني و اجرايي كشور است.

اسناد مديريت، پديدآوري و بهره‌برداري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري از نظر موضوع شامل شش عنوان به شرح زير است:

الف ـ مديريت.
ب ـ معيارهاي فني، مالي و اقتصادي، ايمني و زيست محيطي.
پ ـ امور قراردادي.
ت ـ امور قيمتها.
ث ـ امور تأمين‌كنندگان.
ج ـ ارزيابي طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري.

اسناد مديريت، پديدآوري و بهره‌برداري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري به دو رسته عمومي براي استفاده در طرحها يا پروژه‌هاي جديد و اختصاصي تقسيم مي‌شوند. رسته عمومي اسنادي است‌كه به تشخيص سازمان، موردنياز بيش از يك دستگاه اجرايي بوده و مديريت تهيه و ابلاغ آنها، در مسئوليت سازمان است. رسته اختصاصي اسنادي است‌كه در رسته عمومي انتشارنيافته و دستگاههاي اجرايي براي نياز خاص خود آنها را تهيه و استفاده مي‌كنند.

دستگاههاي اجرايي موظفند يك نسخه از تمامي اسناد رسته اختصاصي را براي سازمان ارسال دارند. سازمان، با بررسي اسناد اختصاصي كه زمينه كاربرد عمومي داشته باشند، آنها را با اعمال اصلاحات لازم به صورت عمومي براي استفاده در طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري جديد ابلاغ مي‌نمايد.

سازمان موظف است با تجديدنظر در آيين‌نامه استانداردهاي اجرايي طرحهاي عمراني موضوع ماده (٢٣) قانون برنامه و بودجه ـ مصوب ١٣٥٢ـ و رعايت الزامات به شرح زير، آيين‌نامه اجرايي اسناد مديريت، پديدآوري و بهره‌برداري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري را در قالب ماده (٢٣) قانون برنامه و بودجه ـ مصوب ١٣٥١ ـ و ماده (٣١) قانون برنامه چهارم توسعه تهيه و براي تصويب هيئت وزيران ارسال دارد.

الزامات تهيه اسناد مديريت، پديدآوري و بهره‌برداري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري

١ـ رعايت جنبه‌هاي كيفيت، هزينه، زمان، ايمني، زيست محيطي و پدافند غيرعامل به منظور تحقق بيشترين فايده ملي.

٢ـ رعايت فرآيندهاي نيازسنجي، پيشنهاد، انتخاب، تهيه، بررسي، تأييد، تصويب، ابلاغ، آموزش و تجديدنظر در تهيه اسناد.

يادآوري: در انجام فرآيندهاي مربوط به تهيه اسناد، فعاليتهاي اصلي، ماتريس مسئوليت عوامل ذينفع هر فعاليت، دروندادها، ابزار و فنون، بروندادها و روشها و معيارهاي پايش و اندازه‌گيري هر فرآيند، مشخص مي‌گردند.

٣ـ استفاده از روشها و اسناد معتبر بين‌المللي در فرآيندهاي تهيه اسناد، با در نظرگرفتن مقررات و شرايط كشور.

٤ـ مشاركت دستگاههاي اجرايي و تشكلهاي صنفي و تخصصي در تهيه اسناد، با تقسيم و تعيين وظايف هريك از آنان.

٥ ـ توسعه ظرفيت توليد اسناد در سطح تهيه‌كنندگان آن براي تمام عناوين شش‌گانه اسناد، به منظور پاسخگويي به نيازهاي نظام فني و اجرايي كشور.

٦ ـ نظام‌مند كردن اولويت بندي تهيه اسناد.

٧ـ مطالعه، تحقيق و شناسايي روشهاي اجرايي نوين و پيشرفته و استفاده از آنها در تهيه اسناد مربوط.

٨ ـ رعايت اصول كاهش خطرپذيري ناشي از حوادث طبيعي و پيش‌بيني نشده به ويژه زلزله، سيل و رانش زمين و نظاير آن.

٩ـ بازنگري مستمر اسناد به منظور تأمين پويايي و روزآمدي آنها.

١٠ـ رعايت مفاد مواد مربوط فصول مختلف برنامه‌هاي توسعه‌كشور، آمايش و طرحهاي توسعه و عمران.

١١ـ اطلاع‌رساني اسناد رسته عمومي و اختصاصي از طريق پايگاه اطلاعاتي نظام فني و اجرايي كشور.

فصل پنجم ـ نحوه استقرار سامانه‌هاي نظام فني و اجرايي كشور

تحقق الزامات سامانه‌هاي نظام فني و اجرايي كشور منوط به تهيه اسناد مديريت، پديدآوري و بهره‌برداري طرحها و پروژه‌هاي سرمايه‌گذاري مي‌باشد، از اين رو سازماندهي لازم براي تهيه اسناد و مميزي نحوه استقرار سامانه‌هاي نظام، به‌شرح زيرملاك عمل قرار مي‌گيرد:

١ـ سازمان موظف است با:

١ـ١ـ تأمين منابع لازم براي تهيه اسناد.
١ـ٢ـ سازماندهي اجرايي براي تهيه اسناد.
١ـ٣ـ مشخص كردن نحوه مشاركت دستگاههاي اجرايي و تشكلهاي صنفي و تخصصي در تهيه اسناد در هيئت مميزه.
١ـ٤ـ مستندسازي تمام فعاليتها و اقدامات در دست انجام استقرار سامانه‌هاي نظام.

١ـ ٥ ـ ايجاد پايگاههاي اطلاعاتي نظام فني و اجرايي كشور براي دسترسي همگان به اطلاعات مربوط و با كاربريهاي لازم در سازمان به صورت برخط.

١ـ٦ ـ تهيه و ارايه برنامه اجرايي براي تهيه اسناد ظرف سه ماه از تاريخ ابلاغ سند نظام فني و اجرايي كشور، شامل تجزيه الزامات به فعاليتهاي مشخص اولويت‌بندي شده و قابل واگذاري به اشخاص حقيقي و حقوقي براي انجام كار يا تهيه سند با تأييد هيئت مميزه.

پياده‌سازي سامانه‌هاي نظام فني و اجرايي كشور را تحقق بخشد.

٢ـ به منظور انجام الزامات سامانه‌هاي نظام فني و اجرايي كشور هيئت مميزي نظام فني اجرايي كشور، به رياست معاون رييس جمهور و رييس سازمان و معاونان ذي‌ربط وزارتخانه‌خانه‌ها و سازمانهاي:

٢ـ١ـ امور اقتصادي و دارايي.
٢ـ٢ـ راه و ترابري.
٢ـ٣ـ مسكن و شهرسازي.
٢ـ٤ـ نفت.
٢ـ٥ ـ نيرو.
٢ـ٦ ـ جهادكشاورزي.
٢ـ٧ـ صنايع و معادن.
٢ـ٨ ـ كشور.
٢ـ٩ـ سازمان حفاظت محيط زيست.
٢ـ١٠ـ رييس شوراي هماهنگي تشكلهاي صنفي و تخصصي.

به دبيري معاون امور فني سازمان تشكيل مي‌گردد.

يادآوري: دبيرخانه هيئت مميزي مي‌تواند در صورت نياز اقدام به ايجاد كارگروههاي تخصصي نمايد.

٣ـ هيئت مميزي نظام فني و اجرايي كشور، از طريق دريافت گزارشهاي دوره‌اي سه ماهه دبيرخانه هيئت، انجام فعاليتها و اقدامات لازم براي استقرار سامانه‌هاي نظام فني و اجرايي كشور را مميزي مي‌نمايد.

معاون اول رئيس‌جمهور ـ پرويز داودي